

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav hudební vědy

Sdružená uměnovědná studia

Vztah umělce a publika

Komunikace mezi jevištěm a hledištěm

US_42 Úvod do uměnovědných studií

4. ledna 2015

Jesika Pavloušková

UČO: 438856

Umělec

Umělcem se subjektivně označuje osoba, která produkuje nějaký druh umění. Je to osoba věnující se tvůrčí činnosti, při čemž využívá svého talentu, kreativity, představitivosti nebo nabytých zkušeností k vytvoření uměleckého díla s určitou estetickou hodnotou. Může se jednat o zábavní umělce, spisovatele, herce, malíře a podobně. Z části to mohou být i umělečtí řemeslníci.

Publikum

Publikum (z latinského veřejnost) jinými slovy obecnost nebo také recipient je obvykle větší skupina lidí, která se krátkodobě či dlouhodobě účastní například nějaké divadelní, literární, hudební nebo filmové produkce. Publikum dělíme na elitní publikum, masové publikum, specializované publikum a interaktivní publikum. Typickým projevem publika je potlesk jako reakce na něco pro něj líbivého.

Komunikace a vztah mezi jevištěm a hledištěm

Mezi účinkujícími uměleckými osobami, jako jsou herci, zpěváci či tanečníci, kteří na jevišti předvádějí představení a diváky, kteří obvykle sedí v hledišti je vždy složitý a platonický vztah psychologické a společenské povahy. V tomto vztahu je důležitá angažovanost umělce a schopnost přijímání a porozumění ze strany publika. Vztah může být jak osobní, ke kterému dochází například při setkání zpěváka se svými fanoušky na koncertě, či spisovatelova autogramiáda nebo neosobní, který máme možnost vidět na výstavách, kterých se umělec přímo fyzicky neúčastní.

Vztahy mezi těmito subjekty se v průběhu historie měnil. V různých dobách zaujímal umělec i divák různou úlohu. Také nové technologie zapříčinily vznik „nových umělců“ a „nových publik“.

Divadelní umění je odkázáno na přítomný okamžik a spontánní reakce. Pouze přítomnost diváka dělá divadlo divadlem. Bez diváka, ačkoliv není aktivním tvůrcem díla, nelze divadelní představení považovat za ucelené a dokončené umělecké dílo.

Podle různých teorií divadlo pravděpodobně vzniklo z pravěkých slavností a rituálů, kdy na sebe lidé brali masky, aby co nejvíce napodobili lovenou zvěř. Původním záměrem tedy nebylo oddělit jeviště od hlediště, ale právě naopak všechny zúčastněné aktivně a rovnoměrně zapojit. V období meziválečné avantgardy i v současné době se k tomuto snaží umělci přiblížit a zbourat pomyslné hranice mezi jevištěm a hledištěm. Proto není ve vztahu jeviště a hlediště neobvyklé pohrávat si s fikcí „na prknech“ a skutečností v řadách sedadel. Divadelní umělci boří klasický scénický rámec a zpochybňují „bezpečné“ místo odkud publikum nahlíží na děj. Některé druhy představení tuto zeď zcela zrušily a funkce hlediště a jeviště sebou prostupují. Herci pak lépe přímo i nepřímo zapojují diváky do hry a ti na to přímo nebo nepřímo reagují.

Komunikace ve vztahu publika a divadelních umělců hraje velkou roli, která je výrazně odlišná od komunikace v jiných druzích umění. Divadelní tvorba je velmi specifická. Je to kolektivní umění založené na těsné spolupráci autora, režiséra, herců, choreografa, scénografa, skladatele a dalších nezbytných osob. Stejně tak je i publikum kolektivní složené z diváků různého pohlaví, různého věku, profesí, zájmů nebo sociálního postavení ve společnosti. A i přesto, že každý divák nahlíží na představení ze svého úhlu pohledu, jinak jej prožívá a jinak si jej interpretuje, vytváří se v hledišti jednotná atmosféra z těchto všech reakcí diváků na hlediště i na sebe navzájem.

V komunikaci je důležité poukázat na všechny aspekty, jimiž spolu umělec s divákem promlouvá. Ze strany umělců jsou to pohyby, gesta, mimika, tanec, řeč, pláč, smích, ale i prostor divadla, kulisy, masky, kostýmy, rekvizity, hudba nebo osvětlení. Komunikace je složitá. Může být umělci různě kódována a diváky různě dekódována. Také se v ní mohou vyskytnout šумы na obou stranách, jako špatné ozvučení, kašláni, nebo neporozumění. Úspěch komunikace je založen na aktivním vnímání publika. V případě, že diváka představená zaujme, tak se vzdálenost mezi těmito subjekty zmenšuje a divák je postupně vtažen do děje. Následně jsou jeviště a hlediště dva neoddelitelné póly. Pokud se

diváci stanou pravidelným publikem, je toto navázání na sebe snazší. Divák má určitou představu o představení, o ambicích divadla a herců. Naopak divadlo ví, jakou zpětnou vazbu může ze strany publika očekávat.

- 1, Henckmann Wolfhart, Konrad Lotter: Estetický slovník. Svoboda, Praha 1995
- 2, Hořínek Zdeněk: Divadlo a divák. Ústřední kulturní dům železničářů, Praha 1984
- 3, Čapek Karel, Scheinpflugová Olga. O divadle a tak podobně, nakl. Melantrich, Praha 1985
- 4, PAVIS, Patricie. Divadelní slovník. Divadelní ústav, Praha 2003